پوهاند عبدالحی حبیبی ۲۰۱۷/۱۲/۲۰

اشرف خان هجري د پښتو مقتدر قصيده سرا

اشرف خان هجري کله کله ځان روهی هم بولي، د ختکو د کهول یو پوخ او پیاوړئ قصیده سرا دئ .ددہ په قصیده کښې د وطن د بېلتانه درد او سوی پټ پروت دئ. بېلتون دده کلام ته خاص اثر او رقت او د آتشینو احساساتو تودوالی او د وطني اشعارو خاص رنګ او آهنګ ور بخښلئ دئ د دکن په منفا کښې د (روه) دغه شيرين نوا بلبل هسي درافشاني کا:

ما هجري ته ئې هجران دکن لمبه کړ
ځــکه تل د يار له غمه در افشان يم

هجري د هنر دوست او فنان ذوق خاوند ؤ، په يوه اوږده قصيده کښي د هنر لوړ مقام او د پښتو شاعرانو هنري منزلت ټاکي او په انتقادي نظر د دوي هنر تجزيه کوي. دا قصيده داسي شروع کيږي چي په ادبي اصطلاح ئې مقتضيه يا محدوده بولـه ګڼلای سوای ځکه چي کوم نسيب يا تشبيب نه لري:

د مردانو بداي‌ي علم و هنر دئ   آرايش د ګلرخانو په زيور دئ
د هنر پيشه زيور د زيـــرکانو   هرچه فخر په دولت کاندي بقر دئ

د هجري په نظر کښي آرټ او صنعت په دې نړۍ کښي يوه لايزاله پديده ده او په داسي حال کښي چي نور اعتبارات نيستي کېدونکي دي، فقط همدغه صنعت د نړۍ ښکلا ساتي او خپل اثر جاويدان پرېږدي، دی وايي:

په اقبال د دهر ځای د غرور نسته   د بقا زوال ئې ژر لـــکه ديګر دئ
په هغــــه يار فرزانه کله نازيږي   چي ئې نن په غيږ کي يو سبا ديګر دئ
مهين يار تر علم نسته په دنيا کـي   په دوه داره مدعـا لـــره رهبر دئ
که عالم په علم جوړ ملك ئې بوله   بلکه لا تـر پرښتـو نـه نکوتر دئ

ارسال مقالات: info@arianafghanistan.com و یا spineghar@gmail.com

دلته هجري د شاعرۍ فن ته ور ګرزي او داسي ئې ستايي:

هر صفت چي خالق ايښي په بنده کي ... تر همه وو ګويايي والا ګهر دئ
هيڅ تميز به ئې ونه سي له حيوانه ... خود په ژبه آل ممتاز د بوالبشر دئ
ګويايی اګر چه کسب د انسان ده ... ولي هر چي سخنور هغه بهتر دئ
که سبب ئې ګويايي د زبان نه ده ... سکه په څه بلبل په طيرو کي سرور دئ

دلته هجري د خپل قوم د هنري فعاليت لړوالی ته ملتفت کيږي او په دغه تريخ حقيقت په داسي ډول اعتراف کوي، چي دده نقاد نظر ځيني ښکاري.

پښتون ذات چي رب پيدا کړ له ازله
دود د علم او هنر پکي کمتر دئ
که همه قوم پره کړي سر له سره
دا حکمت په خو مکانه مقرر دئ

هجري د خپل پلار خوشحال خان ختك په استادی او فني مهارت وياړي او ځان ئې په مستقيم ډول خلف او شاګرد ګڼي او وايي:

اولاً به د استاد له حاله وايم ... چي ئې شعر جهانګير لکه قمر دئ
په پښتو ژبه چي شعر چا بيان کړ ... د همه وو نظم ستوري دي، دی نمر دئ
څه خوبي د هغه نمر وايي مهجوره ... چي ئې نوم دهر نيولئ سر په سر دئ
ټول ئې وسپاره په ماسرير د نظم ... هغه نمر چي نن د خاورو په بستر دئ
نن حريف د جواب نه وينم په دور ... نه مي يو له مړو په شعر برابر دئ
زه محتاج د شاهد نه يم په دا قو ... په راستي مي دا غرا شعر محضر دئ
که څوك خيال د جدل کا زما له نظمه ... دغه ګوی دغه ميدان دغه احقر دئ
زيبا شعر هسي زره د"هجري"يوور ... لکه زره د سفله وړئ سيم و زر دئ

د هجري په کلام کښي د پخوانو قصيده ګويانو اغېزې لفظاً او معناً ښې ښکاري.

شیخ اسعد سوري د پښتو بولونکی یعني قصیده سرا د امیر محمد سوري پر مګرګ له فلکه سره ګیلي مانې کولې او ځنګه ئې د هغه ویرنه یعني (رثا) په مهارت او فني لیاقت سره ویلي وه.

اوس د هجري په یوه شکوه کښې هم د هغه زاړه فکر او بلاغت پڅرکي ښه ځلیږي او د منظرنګارئ او استعارې کمال ځني ښکاري:

هسې چارې په انسان ولي سما کا چي ئې کار همه په ښټ د مدعا کا

کیفیت ئې مشابه له بازیګرو نوی نوی مخ له غیبه هویدا کا

ماه و مهر جوړه مهرې د حقه‌باز په ماښام یوه په خوله بله پیدا کا

توره شپه ګویا پر ده د نیرنګي و هر چاته روزانه بازي نما کا

سره مهره په لپو ونیسي تیاره‌س بیا عطسه د شپې مصدره د سبا کا

زمکه سره لکه شهپر سي د موران چي پیدا له فمه زاغ د زروها کا

د مراد باده خرګنده کا سرې ته بیا ئې زر ورځني پټه په جفا کا

نه به یار و یارته و بخښي قسم دئ نه به څوک ځیني حاصله تمنا کا

بیا به کله درخو وکا سینګارونه چي لیمه د حسن سترګي پې خلا کا

نه به بیا آدم شمله په خبره کښېږدي چي درخو ئې سینه یخ په تماشا کا

د ګردون هسې روش دئ له ازل دوه مین په زجر تل سره سوا کا

هر زمان چي خنجر و کاږي د قهر له ګدایه برابر لوی امرا کا

د فاضل په فضیلت ئې رقت نسته نه ئې توره لړ ادب د اولیاء کا

دا ویل به ارمان کښېږدي په وګړي که قرائت ئې په منبر باندي ملا کا

چي آخر وفا له مرده مونده نه‌سي مرد هغه چي په حیات همه‌تر شا کا

"هجری" در دي پیوسته د حقیقت کړه
کیفیت ئې کاني زړه هم په ژړا کا

وګورئ چي د شاعر په فکري چاپیر کښې تل د زماني سیاسي او اجتماعي اوضاع اغېزه من وي .د اسعد سوري او د خوشحال خان د زوی رثايي قصیدي هم ویرني او شکوي د ي خو هغه وخت د پښتنو سیاسي عظمت د فکري استقلال او پر ځان ویسا او

د روحي ټينګار او صلابت مويد ۀ، په وير او ماتم کښي هم شاعر له دنيا فراز نه کاوه او د ياس او قنوطيت ښېو لاهو کاوه لکه چي د اسعد په قصيده کښي نه ليدل کيږي مګر د هجري عصر خو د هندي مغولو د پردې سلطې او اقتدار د لوړتيا وخت ۀ دلته د پښتنو ملي مرکزيت د دوو غښتلو شاهنشاهيو تر منځ ترې تم ۀ او خوشحال خان غونډي پياوړی مشر او د آزادی د جنګ نوميالی مبارز او اور ژبی شاعر تر خاورو لاندې سوی ۀ، نو ځکه د هجري په قصيده کښي يو د ياس او نوميدی رنګ ښکاري، په کوم ځای کښي چي د اسعد سوري او خوشحال له خپلي ويرني او شکوې څخه هم د ژوند او قومي افتخار لپاره نتيجه راباسي .هجري د ملي مړيني په ګروم او وير کښي دنيا او مافيها ته شا کوي او وايي:

"مرد هغه چي په حيات همه تر شا کا"

دا دئ د بل واکی او بد بختی لوی نښان چي زموږ په قومي شاعرئ کښي د کورګانيانو له مظالمو او جفاوو څخه پيدا سوئ ۀ او د پښتنو دري سوه کاله ددغه اجنبي تاړاکه سره مبارزه کوله .مګر سره ددې چي ددغي دورې په ادبي آثارو کښي ډيري د ګرومه ډکي انګازې پاته دي خو پښتون مهجور شاعر بيا هم خپل وطن او د ملي ژوندون او افتخار مرکز نه دئ هېر کړئ، لکه چي هجري وايي:

که نصيب بنده کـــــــــــړی په دکن دئ

دامنــــــــــګير يي همېشه عشق د وطن دئ

د زړه باز ئي تل د "روه" په زمکه ګزري

که "هجري" په دکن ناست خالي بدن دئ(١)

(١) د هجري ياد، د افغانستان د علومو اکاډيمی چاپ، ١٣٦٤، ص ١ _ ٧.